

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Astronomica - Cod. Ettenheim-Münster 165

Moingenat, Johannes

[S.l.], 1623-1624

Articvlvs II.

[urn:nbn:de:bsz:31-114277](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-114277)

fixa. Stella prima videlicet Arietis digrediens ad
 eandem suo motu reuertitur constat annus si-
 dereus seu synodicus diebus 365 horis 6. et 20"
 fore minutis, anno periodico 20 fore minutis
 maior pp motu fixarum Stellarum, q̄ quot annis
 ad ortu progreditur, spatio 20 secundorum, Men-
 sis lunaris synodicus seu lunatio una. e tempus
 illud, quo luna post se relinquens sole motu ve-
 lociori praecurrit et qm̄ totum Zodiacum peragra-
 nit fugientem sole circum suo denuo assequitur
 quod fit spatio dierum 29 horarum 12 minutorum
 44 @ annus lunaris duplex e seu et Emblematicus
 cois constat duodecim lunationibus seu diebus 354
 horis 8, 48 minutis, emblematicus vero constat
 lunationibus 13 seu diebus 383 horis 21 minu-
 tis 32.

ARTICVLVS 55us

DE TEMPORE CIVILI.

Cui quare correctores Calendarij neglecto
 anno Astronomico civili potius fuerint
 usi reueretur multa, quarum potest ut dies
 aequinoctij et luna q̄ Pashalis p̄ regula
 populari p̄cepta faciles s̄ huc usq̄ in Italia
 usitatas ingratur et supputatur, unde Gvidus
 Pbalduj suo tempore sentia rogatus duo dicebat
 esse vna alteru ut qua olim de Pashata des-
 terminata essent ite seruari, alteru vero
 ut quavis Calendarij reuolutio astronomia peri-
 tiam postulet, ita tñ restitueretur in integru
 ut postmodu et astronomia ignaris pateret neq̄
 plebs, qua aretur legibus Astronomicis. Alto id.

caa et defectio fidelis tollenda, dum n. quisqz
 proprijs astronomiis tabulis ad aequinoctium
 et plenilunium reddu' uteretur, fieret ut pau-
 ci conuenirent. 3a. caa est diuersitas Meridi-
 anoru', et si n. tabularu' defectus nullus foret,
 contingeret tñ nihilominus ut ob hanc causa
 aequinoctia et plenilunia Paschalia alibi in
 hanc, alibi in aliud die' quemadmodu' etiam
 Eclipses caderent, qñ n. nobis Meridies alibi
 non inchoatur alibi media nox, alibi die' sua
 exordiu' sumit, fieretqz ut in unã regione sñ
 decreta Concilio' Pascha celebrare liceret,
 in aliã n' liceret, cui tñ uniformitas p tota
 Ecclesia sit seruanda. 4a. est antiquissima Ecli-
 sia consuetudo et scriptoru' oia' consentu', tem-
 pus itaqz civile Christianu' excludit oia' fra-
 gmenta astronomica horas et minuta, q' consi-
 nitqz in solidis annis, mensibus, et diebus integris,
 seu solidis, et qñ uel dies, uel hora minutae
 anni integris adherent tardia differuntur,
 usqz dum dies in mense integru', quod fit in anno
 lunari embolimus tredecim mensiu' luna-
 riu' uel hora et minuta in die' integru'
 exsuperat, quod fit in anno solari bissesto,
 uel intercalari trecentoru' septuaginta sex
 die'um. Porro annus apud varias nationes ua-
 rius fuit Aegyptiacus perpetuus et inuariabilis
 constabat 365 diebus stabiliter et perpetuo,
 inqz 12 menses distribuabatur, diebus 30
 solum modo definitis, nec plures, nec pauciores,

quinqz namqz superstites dies appendicij loco ad
 finem subnectebantur, ab hoc anno nihil forme
 differbat Alexandrinus, quod quod ad quartum
 quodvis annum, dies intercalares separabile set, mensos
 patiturqz anni hoc peregrina noia sortiturur 1us Thoth,
 2us Phouthi, deinde ordine reliqui Athyr, Hiar, Tihy, Ma,
 Chir Faminoth, Pharmuthi, Sacoi, Taimi, Epiphi,
 Nefoi, annus Persicus constat similiter 365 diebus,
 sed mensibus alia tribuuntur noia, Sivi et Sirograci,
 cui Romanis annos suos supputant a Sebucii, Nira no-
 ris regno, et annis solaribus utuntur, quos ab autumno
 exordiantur; annus Arabicus i Canabiz, astronomicus, et
 a Judaico usqz differt, nisi in paucis scrupulis, constat
 uterqz diebus 354. horis 8as sed Judaei teste Christ-
 manno a condito mundo p annos 3749 usqz ad
 ora Alexandri usi sunt annis aequalibus Aegyptiorum
 hoc est duodenis mensibus aequalibus, cui quinqz die-
 rum appendicibus, nullaqz intercalatione adhibuerunt
 nisi post annos vtro lapsos, ab ora Alexandri usi
 dicitur annis lunaribus, quos p embolismos ad annos
 solares Romanorum reuocantur beneficio cycli meto-
 nyci noue decim annorum: deniqz Judaei de Alexan-
 dri sui initio faciunt, soliticum qd a nouilunio
 autumnali mensis Thyseri, in autumno namqz
 maddal conditum esse autumant, eulenticum vero
 a uerno nouilunio mensis Nisan, in quo Pascha
 celebratur; nomina Judaeorum mensium hoc sunt
 1us mensis anni civilis Thyseri. 2us Machesan. deinde
 ordine reliqui Thisleuf, Thebeth, Sebabit, Nhar, 7us
 qm annus e embolimus, et adar secundus, Nisan, Zar-
 binan, Thamut, Ab, Elul, quorum alij pleni 30 die-
 rum, alij caeteri 29 dicitur annus Romanus, cuius Julianus

quae Ecclesia retinuit emendavitq; i solaris diem
 365, 6 horarum unde satis patet ex hactenus dictis
 duplicem tñ annu solaris et lunaris in usu fuisse,
 quod ad solare attinet is e duplex cōs, et purus d
 dypticus diaru 365, alter intercalaris seu bisse
 xtus sic dicitur, quod bis in mense februario pronu
 catur 6o Calendas 4. die 24 et 25, tunc qñ februa
 rio assignantur 29 dies, qui alias 28 est conten
 tus annus bissextus est 366 dieru, festu S. Matthiae
 ex 24 in 25 transferitur, et litera dominicalis
 in pcedentem litera mutatur, ut si qñ litera Do
 minicalis currebat post festu S. Matthiae sit
 litera dominicalis E uterq; annus cōs et bissextus
 duodecim definitur mensibus, quoru alij 30 alij
 31 constant diebus, februario excepto in hoc versu
 Ter denos septembris hic, totidemq; november
 Junius spiritus reliquis supradidit unus,
 Sit nisi bissextus viceños februus octo
 Eodem die Romani in Calendas, Nonas et Idus dixeru
 minarunt, Christiani vero more Hebraeoru in
 Hebdomadas, Hebdomada in 7 dies, quibus p. pla
 netaru nomia imposta fuerunt, deinde ab ecclesia
 divi fuerunt feria dies solis quides feria p. luna
 2a martis 3a p. die civilis dupliciter sumitur
 p. prout moram indicat solis supra horizontem,
 et die die artificialis, estq; maior vel minor,
 mutaturq; in dies, dividitur in res partes,
 quae vocantur horae inaequales, sive planetariae

nae quales, ideo, nae ut dies iam maiores, iam sunt mo-
 noris, ita et hora sunt planetariae, et cuilibet .n.
 hora certus quidam planeta ab astronomis prefatus
 fuit. Trividentur 2° haec dies, quae non in 4 partes,
 quarum quilibet tribus constat horis planetariis par-
 tes noctis vocantur Vigiliae, diei u-Quadra, 3°
 sumitur dies civilis pro 24 horis, quae ratioe cum
 naturali astronomico uere conuenit, sumitur, suum
 initium uel ab Horizonte, uel meridiano Lunariis
 annis civilis itidem repletur e con, et Embolimus
 utroque plenus et cauus, cauus quidem continet
 dies 333. plenus 334, si quoniam e con et constat 12
 lunationibus Embolimus, ut haec lunatio cuius
 quidem dies triventi 83 plenus 384 mensis lunaris
 crucis seu lunatis regulariter constat diebus
 29 uel 30, quarum ille cauus, ille plenus appel-
 latur. Causam quoniam ex Coniunctis haec ad solem
 quod ad lunam agnoscitur uidelicet, et decimam
 quartam lunam directa sunt, ideo Eclipsa utroque
 anno uti solet ac utrumque sidus perpetuo quodam
 fadere copulat, aduertitur, tum ad exortum de
 festiue luna, a sole quodam Calendarium ab utroque
 ratioe cuius uarij a uarijs celi fuerunt conditi
 quibus anni haec caelares, quod civilis conquadat,
 luna .n. sole longe uolentior si una cum sole
 annus solare incipiat sole saepe saepius peruenit
 nisi post 19 annos uera est cum sole ad idem anni
 initium redire et proinde ceteris Luna anno
 rum nouem decim, de quo institutus mos
 dicitur.